

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 oparte na *Programie nauczania wiedzy o społeczeństwie w szkole podstawowej – Dziś i jutro* autorstwa Barbary Furman

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. Semestr 1				
	konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopelniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. ŻYCIE SPOŁECZNE					
1. Człowiek w społeczeństwie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest społeczeństwo; • podaje przykłady potrzeb człowieka; • wymienia przykłady ról społecznych; • wymienia osoby, podmioty oraz instytucje, które mają wpływ na rozwój młodego człowieka i zaspokajanie jego potrzeb; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady potrzeb człowieka z podziałem na kategorie (bezpieczeństwa, przynależności, uznania, samorealizacji i duchowych); • wskazuje różnice między potrzebami naturalnymi a społecznymi; • wymienia podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; • wyjaśnia znaczenie słowa <i>socjalizacji</i>; • określa, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; • wymienia podstawowe kategorie norm społecznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; • tłumaczy, czym jest osobowość, i jakie ma związki z socjalizacją; • porównuje społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zależności między zaspokojeniem potrzeb i wywiązywaniem się z ról społecznych a samorealizacją i samooceną jednostki; • podaje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; • przytacza przykłady konfliktu ról społecznych, wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu;

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady norm społecznych; • przytacza przykłady pozytywnych i negatywnych wzorców zachowań funkcjonujących w swoim środowisku rówieńczym. 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; • podaje przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole. 		<ul style="list-style-type: none"> • roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; • podaje przykłady konfliktu ról społecznych; • wskazuje przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku (ocena zjawiska, przyczyny i konsekwencje).
2. Grupy społeczne	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady grup społecznych; • podaje przykłady konfliktów społecznych; • wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe cechy grup społecznych; • określa, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; • wymienia grupy społeczne, do których należy; • wymienia typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; • podaje przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia podział grup społecznych; • podaje przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; • podaje przykłady zasad efektywnej współpracy; • omawia różne sposoby rozwiązywania konfliktów: rozmowę, negocjacje, mediacje i arbitraż, wskazuje ich dobre i złe strony; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wady i zalety różnych metod podejmowania decyzji w grupie; • określa, które metody są najwłaściwsze dla zespołowego wykonania określonych zadań; • podaje przykłady sytuacji konfliktowych z codziennego życia, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazuje strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; proponuje sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnia wybór sposobu rozwiązania konfliktu].

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warunki prowadzenia skutecznych negocjacji. 	<p>proponuje metody rozwiązania sporu w każdej z nich i uzasadnia swój wybór;</p> <ul style="list-style-type: none"> redaguje w punktach przebieg negocjacji w przypadku zaczerpniętym ze swojego codziennego życia. 	
3. Komunikacja i autoprezentacja	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są dyskusja i debata; podaje przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie; podaje argumenty o szkodliwości używek. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady zachowań asertywnych; określa różnice między asertywnością a agresją. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> podaje reguły obowiązujące uczestników dyskusji i debaty; przedstawia warunki asertywności; buduje asertywną wypowiedź na temat szkodliwości używek. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, czym jest asertywność i jakie ma znaczenie dla funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> dokonuje samooceny pod kątem asertywności.
4. Życie rodzinne	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest rodzina; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty na poparcie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje przypadki 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcjonowanie współczesnej rodziny;

	<ul style="list-style-type: none"> wylicza podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; opowiada o roli rodziców, dzieci i osób starszych w rodzinie; przedstawia wartości ważne dla jego rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje funkcje rodziny i przykłady ich realizacji; wskazuje czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; wylicza główne prawa i obowiązki dzieci w rodzinie; podaje podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych rodzin. 	<p>twierdzenia, że rodzina jest podstawową grupą społeczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia najważniejsze funkcje rodziny; wylicza typy rodziny; tłumaczy, czym jest władza rodzicielska; omawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie; podaje nazwy instytucji wspierających rodziny. 	<p>nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie szczęścia rodzinnego i jego wpływ na człowieka; wskazuje zależności między systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; charakteryzuje przyczyny problemów współczesnych rodzin i omawia ich skutki dla ich członków oraz dla społeczeństwa.
5. Edukacja i praca	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wylicza podstawowe funkcje szkoły; podaje podstawowe prawa i obowiązki ucznia; określa, kto tworzy samorząd uczniowski; znajduje potrzebne informacje w statucie swojej szkoły; rozpoznaje przypadki naruszania praw ucznia, wskazuje osoby, u których może szukać 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia działania, za pomocą których szkoła realizuje poszczególne funkcje; przytacza przykłady działań samorządu uczniowskiego; podaje formy organizacji życia społeczności szkolnej; wyjaśnia, jak należy reagować w sytuacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia prawa i obowiązki ucznia; charakteryzuje poszczególne instytucje życia szkolnego (organizacja, zadania, formy działania); na podstawie <i>Konstytucji RP</i> i statutu swojej szkoły wyjaśnia, jak należy reagować w przypadkach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób funkcjonowania samorządu uczniowskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat najczęściej i najrządziej wykorzystywanych praw ucznia zapisanych w statucie jego szkoły.

	pomocy w przypadku naruszenia praw ucznia.	naruszenia praw ucznia lub pracownika szkoły.	naruszenia praw uczniów lub pracowników szkoły.		
6. Ekonomia na co dzień	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest gospodarstwo domowe; • wyjaśnia pojęcie budżetu; • wymienia podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; • wyjaśnia, kim jest konsument; • wylicza podstawowe prawa przysługujące konsumentowi • wypełnia typowy formularz reklamacyjny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje strukturę typowego budżetu domowego; • podaje przykłady łamania praw konsumenta; • odróżnia dochody rodziny od wydatków; • oblicza podstawowe dochody i wydatki gospodarstwa domowego. • ocenia, czy przykładowy budżet domowy został prawidłowo skonstruowany. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy podstawowe zasady ekonomii kierujące budżetem gospodarstwa domowego; • proponuje, jak uzyskać nadwyżkę budżetową oraz jak uniknąć „dziury” w budżecie; • wylicza przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; • przedstawia zasady świadomych bezpiecznych zakupów; • wskazuje, w jakich przypadkach konsument ma prawo do zwrotu towaru. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze reklamację; • wymienia instytucje chroniące prawa konsumenta. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak bycie świadomym konsumentem wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.
II. Prawo i prawa człowieka					
1. Prawa człowieka	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

	<ul style="list-style-type: none"> ● tłumaczy, czym są prawa człowieka; ● wyjaśnia, czym jest <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i>; ● przedstawia podstawowe prawa zawarte w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>; ● podaje przykłady łamania praw dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> ● określa funkcje praw człowieka; ● wymienia cechy praw człowieka; ● wyjaśnia, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechny Deklaracji Praw Człowieka</i>; ● tłumaczy sformułowania preambuły <i>Powszechny deklaracji praw człowieka</i>; ● uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje okoliczności uchwalenia i postanowienia <i>Powszechny deklaracji praw człowieka</i>; ● wyjaśnia znaczenie poszczególnych cech praw człowieka; ● omawia genezę i treść <i>Konwencji o prawach dziecka</i>; ● uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> ● proponuje hierarchię funkcji praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie; ● uzasadnia potrzebę istnienia międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka; ● przedstawia historię praw człowieka na podstawie preambuły <i>Powszechny deklaracji praw człowieka</i> wykazuje konieczność ochrony praw człowieka; ● uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> ● na wybranych przykładach wskazuje, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych.
--	--	--	--	--	---

<p>2. Katalog praw człowieka</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykładowe prawa i wolności; • wylicza kategorie praw człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wolności i praw człowieka i obywatela zagwarantowanych w Konstytucji RP; • wskazuje przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; • odszukuje w Konstytucji RP fragmenty dotyczące wolności i praw politycznych; • bierze udział w dyskusji na temat prawa do wypoczynku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między prawami a wolnościami; • wskazuje ograniczenia praw i wolności; • omawia poszczególne kategorie praw człowieka; • uczestniczy w dyskusji na temat prawa do wypoczynku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje kategorie wolności oraz praw człowieka i obywatela zagwarantowane w <i>Konstytucji RP</i>; • określa źródła generacji praw człowieka; • tłumaczy, na czym polega różnica między prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; • wyjaśnia, w jaki sposób każdy człowiek może wpływać na życie publiczne dzięki wolnościom i prawom politycznym zagwarantowanym w <i>Konstytucji RP</i>. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że wolności i prawa polityczne są konieczne dla funkcjonowania demokracji; • prezentuje życiorys i działalność Malali Yousafzai.
<p>3. Ochrona praw człowieka</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wylicza przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia kategorie spraw kierowanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i ocenia poziom przestrzegania i ochrony praw i

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. 	<p>Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; analizuje informacje umieszczone na stronie internetowej Rzecznika Praw Dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zagrożenia wynikające z łamania praw człowieka; przedstawia sposób wyboru, metody działania oraz uprawnienia Rzecznika Praw Obywatelskich; wyjaśnia, jaką rolę w systemie ochrony praw człowieka odgrywa Rzecznik Praw Obywatelskich; prezentuje sposób powoływania, metody działania oraz kompetencje Rzecznika Praw Dziecka. 	<p>do Rzecznika Praw Dziecka;</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje działalność wybranych organizacji międzynarodowych działających na rzecz ochrony praw człowieka; wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka. 	<p>wolności człowieka w wybranym państwie świata;</p>
<p>4. Bezpieczeństwo nieletnich</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest przemoc; podaje przykłady przemocy; wskazuje przykładowe osoby i instytucje, do których można się zwrócić 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu; wymienia rodzaje cyberprzemocy; uczestniczy w przygotowaniu plakatu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa zasady bezpiecznego korzystania z internetu; przedstawić wady i zalety aktywności na forach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zjawisko uzależnienia od internetu; projektuje ciekawą formę plakatu przestrzegającego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przejmuję rolę lidera w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.

	<p>w sytuacji doświadczania przemocy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi. 	<p>przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.</p>	<p>społecznościowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje cyberprzemocy oraz podaje metody przeciwdziałania tym zjawiskom; • uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci. 	<p>przed zagrożeniami w sieci.</p>	
<p>5. Nieletni wobec prawa</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; • wymienia podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; • wymienia przykłady działań policji; • podaje przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce; • podaje przykłady działań straży miejskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego prawo inaczej traktuje niepełnoletnich i dorosłych; • wymienia główne zadania policji; • wymienia główne prawa przysługujące policjantom; • wymienia prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem; • przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje się straż miejska (gminna); 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; • wskazuje, w jakich przypadkach odpowiedzialność ponosi sprawca, a w jakich jego rodzice lub opiekunowie; • wymienia główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rodzaje przestępstw, za których popełnienie prawo dopuszcza odpowiedzialność karną nieletnich po ukończeniu 15 roku życia; • uzasadnia konieczność znajomości praw przysługujących obywatelom w kontaktach ze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia inne niż policja i straż miejska (gminna) służby porządkowe i określa ich uprawnienia.

		<ul style="list-style-type: none"> • podaje podstawowe uprawnienia straży miejskiej (gminnej); • wymienia rodzaje służb mundurowych w Polsce. 	<p>świadkom i oskarżonym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce. 	<p>służbami mundurowymi i porządkowymi.</p>	
III. Społeczność lokalna i regionalna					
1. Czym jest samorząd?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest samorząd; • wymienia rodzaje samorządów działających w Polsce; • wymienia zasady działania samorządu terytorialnego; • podaje przykłady zadań samorządów; • wymienia jednostki podziału terytorialnego w Polsce; • podaje nazwy gminy, powiatu i województwa, w których mieszka, oraz nazwy województw sąsiednich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia funkcjonowanie samorządu terytorialnego; • wyjaśnia znaczenie zasad, na których opiera się funkcjonowanie samorządu terytorialnego; • wylicza organy samorządu terytorialnego; • wskazuje na mapie województwo, w którym mieszka; • rozpoznaje herb miejscowości, w której mieszka; • odszukuje informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania samorządów terytorialnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; • tłumaczy, czym się różni gmina wiejska od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; • określa, jaki charakter ma gmina, w której mieszka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia swoją gminę: jej historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach.

<p>2. Samorząd gminny</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia organy władzy w gminie; • wskazuje, jakich organów dotyczą wybory samorządowe; • wylicza podstawowe zadania gminy; • wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; • określa sposób wyłaniania władz gminy oraz ich odwołania; • przytacza przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy, • odszukuje na stronach urzędu swojej gminy informacje o działalności młodzieżowej rady gminy, inwestycjach ze środków unijnych, budżecie obywatelskim; • bierze udział w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zadania poszczególnych organów władzy w gminie; • podaje przykłady zadań własnych i zleconych gminy; • uczestniczy w dyskusji o zadaniach gminy, wskazuje, które spośród zadań gminy są najpilniejsze i uzasadnia swoje zdanie; • przedstawia, jak jest uchwalany budżet obywatelski; • wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania budżetu obywatelskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady referendum lokalnego i wskazuje sprawy, których może ono dotyczyć; • wyjaśnia, jak działają młodzieżowe rady gminy; • uczestniczy w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej i przytacza trafne argumenty. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność angażowania się mieszkańców w życie gminy i rozwiązywanie jej problemów.
<p>3. Powiat i województwo</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe zadania powiatu i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sposób wyboru i odwołania organów powiatu; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia zadania rady powiatu i zarządu powiatu; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje strukturę władz samorządu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje informacje dotyczące działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa.

	<p>samorządu wojewódzkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wylicza organy powiatu i województwa; • wskazuje, gdzie znajdują się siedziby władz powiatu i województwa, w których mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, jak są wyłaniane i odwoływane organy wojewódzkie. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa. 	<p>powiatowego i wojewódzkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, które z organów samorządu powiatowego i wojewódzkiego mogą zostać odwołane przez mieszkańców. 	
<p>4. Obywatele a organy samorządu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odszukuje stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego; • wyjaśnia, czym jest korupcja; • przytacza przykłady aktywności obywatelskiej, • wskazuje problemy społeczne występujące w jego społeczności lokalnej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest Biuletyn Informacji Publicznej; • podaje prawa obywatela w kontaktach z urzędami, • odnajduje informacje o projektach zrealizowanych w gminie w ramach budżetu obywatelskiego; • przygotowuje notatkę na temat struktury urzędu swojej gminy lub swojego miasta; • wyjaśnia, czemu przestrzeganie zasad 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odszukuje informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej; • omawia zasady etycznego postępowania urzędników; • tłumaczy konsekwencje łamania zasad etycznych w życiu publicznym; • podaje możliwe skutki łamania zasad etycznych w życiu publicznym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje zawartość Biuletynu Informacji Publicznej urzędu swojego miasta, powiatu lub województwa; • wyjaśnia znaczenie aktywności obywatelskiej dla funkcjonowania społeczeństwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje inicjatywy, które warto by zrealizować w okolicy, i wskazuje sposoby ich realizacji.

		etycznych jest ważne w życiu publicznym.			
IV. Wspólnota narodowa. Semestr 2					
1. Naród i ojczyzna	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, jakie więzi łączą jednostkę z ojczyzną i małą ojczyzną; • wymienia i opisuje symbole RP; • podaje sytuacje; w jakich najczęściej wykorzystuje się symbole narodowe; • wylicza wybrane święta narodowe; • przedstawia zasady właściwego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są naród i wspólnota etniczna, • określa, czym jest tożsamość narodowa; • wyszukuje informacje o polskich zabytkach i miejscach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO; • wylicza najważniejsze polskie święta narodowe i wskazuje wydarzenia historyczne, które są podczas nich upamiętniane. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega różnica między wspólnotą narodową a etniczną; • analizuje czynniki kształtujące poczucie wspólnoty narodowej i etnicznej; • tłumaczy znaczenie dziedzictwa narodowego; • charakteryzuje elementy i wartości budujące polskie dziedzictwo narodowe. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia historię symboli RP; • ocenia, w jakim stopniu znajomość historii wpływa na rozumienie współczesnej sytuacji narodu polskiego; • wyczerpująco opracowuje zagadnienie ochrony polskiego dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • prezentuje trzy miejsca, które według niego stanowią ważny element polskiego dziedzictwa narodowego i wyjaśnia, na czym polega jego wyjątkowość.
2. Obywatelstwo i narodowość	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest obywatelstwo; • wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest tożsamość europejska; • podaje definicję narodowości; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje więzi łączące obywatela i państwo; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy zależności między różnymi tożsamościami; • uczestniczy w dyskusji na temat 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • prezentuje sylwetki wybranych wybitnych Polaków i ocenia znaczenie ich dorobku dla pożytku publicznego.

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wartości obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości; • omawia konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; • wyjaśnia zagadnienie tożsamości zbiorowej. 	różnych tożsamości społeczno-kulturowych	
3. Postawa patriotyczna	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są patriotyzm i patriotyzm lokalny; • wymienia przejawy patriotyzmu; • określa, jakie zachowania składają się na postawę patriotyczną; • wylicza sposoby wyrażania patriotyzmu na co dzień wśród młodzieży. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań patriotycznych w gospodarce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice w rozumieniu patriotyzmu dawniej i współcześnie; • określa, w jaki sposób zachowanie młodych ludzi wpływa na los ich ojczyzny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę patriotyzmu we współczesnym świecie.
4. Mniejszości i migranci	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są mniejszość narodowa i etniczna; • podaje przykłady mniejszości etnicznych i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce; • wyjaśnia pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega różnica między mniejszością narodową a etniczną; • tłumaczy, dlaczego uchodźcom przysługują szczególne prawa; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia informacje na temat historii, kultury, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce.

	<p>narodowych we współczesnej Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce. 	<p>skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> podaje korzyści, jakie niesie dla Polaków poznawanie kultury mniejszości zamieszkujących Polskę. 		
<p>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, czym jest tolerancja; rozpoznaje przejawy ksenofobii oraz rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; wyjaśnia, czym są hejt i mowa nienawiści. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są stereotypy; wyjaśnia pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm, antysemityzm; podaje definicję nietolerancji; wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; wskazuje skutki szowinizmu, rasizmu i antysemityzmu; opracowuje sposoby przeciwdziałania nietolerancji; bierze udział w dyskusji o granicach tolerancji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy stereotypu; przytacza argumenty obalające wybrane stereotypy; przedstawia konsekwencje braku tolerancji w społeczeństwie; charakteryzuje przyczyny i skutki ksenofobii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje ograniczenia postawy tolerancyjnej i tłumaczy ich przyczyny; prezentuje konsekwencje upowszechniania się ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; formułuje argumenty na poparcie tezy, że walka z brakiem tolerancji jest ważna dla funkcjonowania społeczeństwa; formułuje argumenty na poparcie tezy, że pogodzenie różnych tożsamości społeczno- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ skrajnych postaw na historię XX w.

				kulturowych jest możliwe.	
V. Polska państwem demokratycznym					
1. Państwo i demokracja	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa, czym jest państwo; podaje cechy państwa; wymienia nazwy współczesnych ustrojów politycznych (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wylicza podstawowe funkcje państwa; rozdziela funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa; wskazuje różnicę między monarchią a republiką; podaje główne różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem; wymienia zasady, na których opiera się funkcjonowanie demokracji; wyjaśnia, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej; określa korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między narodem a państwem; omawia znaczenie suwerenności i przymusowości państwa; charakteryzuje poszczególne funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa; tłumaczy, czym jest demokracja konstytucyjna; wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką; wyjaśnia i omawia zasady, na których opiera się funkcjonowanie demokracji; wyjaśnia zasadę suwerenności narodu; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę realizowania przez państwo funkcji zewnętrznych, analizuje różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem w obszarach władzy, praw obywateli, wolności słowa i mediów oraz ideologii państwowej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady spraw, które mogą zostać poddane pod referendum lub stać się przedmiotem konsultacji społecznych.

			<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej. 		
2. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie konstytucji w państwie; wymienia główne rodzaje władzy państwowej; opisuje konstrukcję tekstu Konstytucji RP. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest państwo prawa; tłumaczy, czym są akty prawne, i podaje ich główne rodzaje; wskazuje główne aspekty określone w konstytucji; podaje, jaką funkcję pełni Trybunał Konstytucyjny; wylicza podstawowe zasady ustroju Polski zawarte w <i>Konstytucji RP</i>; wymienia wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji RP; odnajduje w Konstytucji RP rozdziały, w których zostały opisane wolności, prawa i obowiązki obywateli; znajduje potrzebne informacje we fragmencie ustawy 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> tłumaczy zasadę konstytucjonalizmu; określa znaczenie zasady trójpodziału władzy i równowagi władz dla funkcjonowania demokracji; wyjaśnia, dlaczego w republikach obowiązuje zakaz sprawowania dziedzicznej i dożywotniej władzy; wymienia rozdziały <i>Konstytucji RP</i>; charakteryzuje poszczególne zasady ustroju RP zawarte w <i>Konstytucji RP</i>. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> omawia hierarchię aktów prawnych w Polsce; opisuje procedurę zmiany konstytucji i wyjaśnia, z jakiego powodu jest ona szczególna; interpretuje artykuły <i>Konstytucji RP</i> dotyczące referendum ogólnokrajowego. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wskazuje, które opisane w <i>Konstytucji RP</i> wolności, prawa i obowiązki obywateli uważa za najważniejsze, i uzasadnia swoje zdanie.

		o referendum ogólnokrajowym; <ul style="list-style-type: none"> wymienia sprawy, które mogą być poddane pod referendum ogólnokrajowe. 			
3. Sejm i Senat RP	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę ustawodawczą; podaje skład polskiego parlamentu; wymienia podstawowe kompetencje Sejmu i Senatu RP. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak Sejm i Senat RP podejmują decyzje, kto kieruje pracami obu izb oraz ile trwa kadencja posłów i senatorów; tłumaczy, czym jest immunitet; wylicza główne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP; wymienia główne etapy procesu ustawodawczego; określa, kto w Polsce może wystąpić z inicjatywą ustawodawczą; wyjaśnia, jakie uprawnienia w trakcie prac nad ustawą posiada prezydent; wyszukuje informacje o ugrupowaniach politycznych, które mają swoje kluby lub koła w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, jak w pracy parlamentu przejawia się zasada przedstawicielstwa; wskazuje, czym wyróżnia się Zgromadzenie Narodowe; - omawia kompetencje Sejmu i Senatu RP; charakteryzuje poszczególne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP; na podstawie odpowiednich artykułów Konstytucji RP odpowiada, w jakich sytuacjach obraduje Zgromadzenie Narodowe; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcjonowanie Sejmu i Senatu RP z uwzględnieniem działalności klubów i kół poselskich tworzących koalicję i opozycję; wyjaśnia znaczenie immunitetu dla funkcjonowania władzy ustawodawczej; wskazuje różnice w organizacji wyborów do Sejmu i Senatu RP; omawia proces ustawodawczy; porównuje role Sejmu i Senatu RP w procesie ustawodawczym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym zajmują się komisje sejmowe, Prezydium Sejmu RP i Konwent Seniorów.

		sejmie, przyporządkowuje je do koalicji i opozycji.	• wyjaśnia, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli.	• wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym.	
4. Prezydent RP i Rada Ministrów	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę wykonawczą; • wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP; • wyjaśnia, kim jest premier i czym jest Rada Ministrów; • podaje, czym zajmuje się rząd; • podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne zasady wyboru Prezydenta RP; • omawia kompetencje Prezydenta RP; • wyjaśnia, jak są powoływani premier i Rada Ministrów, • omawia kompetencje rządu; • wylicza Prezydentów RP po 1989 r; • określa, za kadencji którego prezydenta uchwalono Konstytucję RP. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poszczególne kompetencje Prezydenta RP z podziałem na politykę wewnętrzną i zagraniczną; • opisuje procedurę tworzenia rządu; • charakteryzuje poszczególne kompetencje rządu; • określa, w jaki sposób współdziałają rząd i prezydent. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek funkcjonowania urzędu Prezydenta RP z republikańską formą rządów, • tłumaczy, na jakich zasadach działają wotum zaufania i wotum nieufności; • określa, na czym polega zasada kontrasygnaty; • tłumaczy, czym jest Rada Gabinetowa; • wyjaśnia, dlaczego jest potrzebne poparcie większości sejmowej dla Rady Ministrów i premiera; • omawia trzy kroki w procedurze powoływania Rady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia informacje o działaniach obecnego Prezydenta RP związanych z polityką wewnętrzną i zagraniczną kraju.

				Ministrów (na podstawie artykułów <i>Konstytucji RP</i>).	
5. Sądy i trybunały	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę sądowniczą; wyjaśnia, co nazywamy wymiarem sprawiedliwości; przedstawia rolę sędziów; tłumaczy, kim są prokurator, obrońca i obrońca z urzędu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje zasady działania sądów; wymienia zadania trybunałów wyjaśnia, jakie znaczenie ma dla obywateli dwuinstancyjność postępowania sądowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zasady działania sądów; wyjaśnia znaczenie zasad bezstronności i niezawisłości sędziów oraz ich immunitetu i nieusuwalności; tłumaczy, kim jest ławnik; wskazuje różnice między wymiarem sprawiedliwości a władzą sądowniczą. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje salę rozpraw w procesie karnym; charakteryzuje działania Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego w państwie demokratycznym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> bierze udział w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich.
6. Partie polityczne	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są partie polityczne; wymienia rodzaje partii politycznych; podaje elementy kampanii wyborczej partii; wylicza systemy partyjne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia systemy partyjne; tłumaczy, czym są koalicja i opozycja w parlamencie; wyjaśnia, czym jest statut partii; wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje partii politycznych; opisuje partie prawicowe, centrowe i lewicowe; tłumaczy znaczenie kampanii wyborczej dla funkcjonowania partii; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, jak utworzyć partię polityczną; przedstawia jedną z partii politycznych reprezentowanych w Sejmie RP. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje polską scenę polityczną.

			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje systemy partyjne, wskazuje wady i zalety każdego z nich. 		
7. Organizacje obywatelskie	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym są organizacje pozarządowe, i podaje ich główne rodzaje; • określa, czym jest wolontariat, i przytacza przykłady działań wolontariuszy; • wymienia korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; • podaje przykłady ogólnopolskich organizacji młodzieżowych. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co oznacza prawo do swobodnego zrzeszania się; • przytacza przykłady działań organizacji pozarządowych, • wymienia cele działalności ogólnopolskich organizacji młodzieżowych; • wylicza przykładowe działania podejmowane przez związki zawodowe; • odszukuje informacje o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; • tłumaczy, czym jest społeczeństwo obywatelskie; • charakteryzuje działalność organizacji pozarządowych; • wskazuje różnice między stowarzyszeniem a fundacją; • charakteryzuje rodzaje wolontariatu; • określa, jakie działania trzeba podjąć, aby zostać wolontariuszem. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • omawia poszczególne obszary działalności organizacji pozarządowych; • wyjaśnia, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność; • uzasadnia konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • odpowiada, czy międzynarodowe organizacje pozarządowe powinny wpływać na władze danego kraju, i przytacza trafne argumenty; • opowiada o swoich doświadczeniach z pracy wolontariackiej; • przygotowuje informacje o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy.
8. Media i opinia publiczna	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest opinia publiczna; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • określa, do czego służą sondaże; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie środków masowego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • przytacza argumenty na poparcie tezy, że 	Uczeń:

	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje mass mediów; • wskazuje różnice między mediami komercyjnymi a publicznymi; • objaśnia, czym są fake newsy i bańki informacyjne, • odróżnia fakty od opinii i komentarzy. 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest wolność słowa; • wylicza funkcje mediów, • podaje zalety i wady mediów społecznościowych; • wymienia główne zasady etyki dziennikarskiej; • określa, czym jest kampania społeczna; • podaje definicję spotu wyborczego; • wskazuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju środków masowego przekazu dla społeczeństwa; • porównuje sposób przedstawienia jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł i oddziela fakty od opinii; • gromadzi materiały dotyczące wybranej kampanii społecznej; • znajduje informacje na temat wyników wybranego badania opinii publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> • przekazu dla wolności słowa; • omawia funkcje sondaży; • opisuje specyfikę mediów jednokierunkowych i interaktywnych; • opowiada o poszczególnych funkcjach mediów, • przedstawia rolę mediów społecznościowych w demokracji; • podaje przykłady fake newsów i uzasadnia swój wybór; • omawia zasady pracy i postępowania dziennikarzy; • opisuje obszary tematyczne kampanii społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wolność słowa i wolne media są fundamentem demokracji; • charakteryzuje misję mediów publicznych; • omawia przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu mediów społecznościowych na demokrację; • uzasadnia konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; • wyjaśnia rolę opinii i komentarzy w demokratycznych mediach; • bada sposób ukazania jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł, oddziela fakty od opinii i przedstawia wnioski; • uzasadnia konieczność oddzielania faktów od opinii. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, jak często na jego poglądy, decyzje i wybory mają wpływ media społecznościowe.
--	--	---	---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • sporządza notatkę z wybranego badania opinii publicznej. 			
VI. Sprawy międzynarodowe					
1. Współpraca międzynarodowa	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozwija skrót ONZ; • rozwija skrót NATO; • podaje przykłady działań podejmowanych przez ONZ; • podaje przykłady działań podejmowanych przez NATO. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są polityka zagraniczna i współpraca międzynarodowa; • wylicza główne cele i działania ONZ; • tłumaczy, czemu służą misje pokojowe ONZ, • określa najważniejsze cele NATO; • przytacza przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę ambasadora i konsula w polityce zagranicznej; • podaje czas i okoliczności powstania ONZ; • określa, ilu członków liczy ONZ; • wymienia główne organy ONZ; • opisuje genezę NATO; • podaje nazwę głównego organu NATO. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • określa rolę organizacji międzynarodowych na arenie światowej; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; • omawia wybrane ugrupowania międzynarodowe, do których należy Polska. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie państwa członkowskie NATO.
2. Unia Europejska	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • podaje datę i miejsce utworzenia Unii Europejskiej; • wylicza najważniejsze zadania UE; • odpowiada, czym jest euro. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne przyczyny integracji europejskiej; • - wylicza nazwy głównych organów Unii Europejskiej. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • omawia główne etapy integracji europejskiej; • opisuje okoliczności powstania Unii Europejskiej; • wymienia podstawowe uprawnienia głównych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wady i zalety procesu integracji europejskiej; • podaje nazwy trzech wspólnot europejskich; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie państwa członkowskie UE, uwzględniając kolejne etapy rozszerzania organizacji.

			organów Unii Europejskiej.	omawia uprawnienia głównych organów Unii Europejskiej.	
3. Polska w Unii Europejskiej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje datę wejścia Polski do UE i określa sposób, w jaki Polacy podjęli decyzję; • wskazuje główne korzyści, które wynikły dla Polski, jej obywateli i polskich firm z przystąpienia do UE; • szuka informacji do broszury o sposobach wykorzystywania funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wylicza podstawowe prawa obywatela UE; • wymienia cztery najważniejsze zasady europejskiego rynku wewnętrznego; • przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla pracowników i osób podróżujących; • określa źródła funduszy unijnych i główne kierunki ich dysponowania; • gromadzi informacje na temat inicjatyw polskiego rządu zgłoszonych na forum Unii Europejskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przygotowania Polski do przystąpienia do UE; • charakteryzuje poszczególne prawa obywatela UE; • przedstawia znaczenie zasad europejskiego rynku wewnętrznego; • tłumaczy, czym jest i jak działa strefa Schengen; • wylicza cele, na które są w Polsce przeznaczane dotacje unijne; • podaje przykłady wykorzystania przez Polskę funduszy unijnych; • redaguje broszurę o sposobach wykorzystywania funduszy unijnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje koszty przynależności Polski do UE; • przedstawia negatywne skutki swobodnego przepływu osób; • omawia przeznaczenie poszczególnych rodzajów funduszy unijnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską.

			w swojej gminie lub swoim mieście.		
4. Problemy współczesnego świata	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest globalizacja; • przytacza przykłady globalizacji z codziennego życia; • podaje przykłady pomocy dla krajów rozwijających się; • tłumaczy, czym jest zjawisko ocieplania klimatu; • podaje główne różnice między sytuacją w krajach Północy i Południa. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wylicza główne skutki globalizacji; • określa, z czego wynika podział na kraje rozwinięte i rozwijające się, • wskazuje główny kierunek migracji; • wylicza główne zagrożenia i wyzwania XXI w.; • bierze udział w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zjawiska globalizacji i amerykańskiej kultury; • tłumaczy, czym jest konsumpcjonizm; • tłumaczy, na czym polegają pomoc rozwojowa i pomoc humanitarna; • charakteryzuje zmiany klimatu i określa ich skutki. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji w różnych dziedzinach; • przedstawia sytuację krajów rozwiniętych i rozwijających się; • uzasadnia konieczność udzielania pomocy humanitarnej; • wyjaśnia, czym jest grupa G7; • omawia problemy związane z migracją; • omawia główne zagrożenia i wyzwania XXI w. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • proponuje, w jaki sposób młodzi ludzie mogą dbać o środowisko; • wyjaśnia, czym jest Młodzieżowy Strajk Klimatyczny; • przedstawia sylwetkę Greta Thunberg.
5. Konflikty zbrojne na świecie	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • podaje główne przyczyny konfliktów zbrojnych; • przytacza przykłady działań terrorystycznych. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, na czym polega terroryzm; • wymienia skutki terroryzmu, • określa skutki konfliktów, • odszukuje informacje na temat cyberterroryzmu, 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny i rodzaje konfliktów; • przedstawia źródła i rodzaje terroryzmu; • omawia zagrożenia wynikające z cyberterroryzmu dla 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego walka ze współczesnym terroryzmem jest trudna. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].

		<ul style="list-style-type: none">• bierze udział w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych.	współczesnych państw i społeczeństw.		
--	--	---	--------------------------------------	--	--